

Session 2: Setting Up the System

R. Ethan Tucker, Mechon Hadar

I. Configuring and Applying Vayikra 15, 18 and 20

A. For how long are sexual relations forbidden?

ספרא מצורע - פרשת זבים פרשה ה הלכה יב

והדוה בנידתה זקנים הראשונים היו אומרים תהיה בנידתה לא תכחול ולא תפקוס עד שתבא במים עד שבא רבי עקיבא ולמד נכנס הדבר לידי איבה והוא מבקש לגרשה, הא מה אני מקיים והדוה בנדתה תהא בנדתה עד שתבוא במים.

Sifra Metzora Zavim Parashah 5:12

She who is ill in her menstrual state—Earlier elders used to say that she should be in state of being cast out: she should not put on makeup or style her hair until she immerses in water. But then R. Akiva taught: This will lead to great tension and he will end up divorcing her! What does this verse teach? She remains in a state of *niddah* until she immerses in water.

מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ב

מעשה באדם אחד שקרא הרבה ושנה הרבה ושמש ת"ח הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפליו וחוזרת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות והיתה צועקת ובוכה ואמרה להם רבותי כתיב בתורה כי היא חייך ואורך ימך בעלי שקרא הרבה ושנה הרבה ושמש ת"ח הרבה מפני מה מת בחצי ימיו. לא היה אדם שהשיב לה דבר. פעם אחת נזדמן לה אליהו זכור לטוב אמר לה בתי מפני מה את בוכה וצועקת. אמרה לו רבי בעלי קרא הרבה ושנה הרבה ושמש ת"ח הרבה ומת בחצי ימיו. א"ל כשאת בנדתך כל אותן ג' ימים הראשונים מהו אצלך. אמרה לו רבי ח"ו שלא נגע בי אפילו באצבע קטנה שלו אלא כך אמר לי אל תגעני בכלום שמא תבא לידי ספק. כל אותן ימים האחרונים מהו אצלך. אמרה לו רבי אכלתי עמו ושתייתי עמו וישנתי עמו בבגדי על המטה ובשרו נגע בבשרי אבל לא נתכוין לדבר אחר. א"ל ברוך המקום שהרגו שכך כתוב בתורה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב:

Avot Derabbi Natan Version A Chapter 2

It once happened that a man who had studied a great deal of both Written and Oral Torah, and who had spent much time as an apprentice to scholars died young. His wife took his tefillin and went around to synagogues and houses of study and would scream and cry: "Master! It says in the Torah, 'it is your life and length of days'! Why then did my husband, who studied a great deal of both Written and Oral Torah, and who spent much time as an apprentice to scholars, die young?" No one had an answer for her. One time, she came across Eliyahu and he said, "My daughter, why are you crying and screaming?" She said to him: Master! My husband studied a great deal of both Written and Oral Torah and spent much time as an apprentice to scholars, and yet he died young! He said to her: "When you were menstruating, how did he behave with you during the first three days?" She said to him: "My master! God forbid! He didn't even touch me with his pinky finger! He would say to me: Don't touch anything, lest you put yourself in a doubtful situation." "And during the later days, how did he behave?" "She said to him: Master, I ate with him, I drank with him, I slept with him in the same bed with my clothing on, and his skin touched mine. But he never dreamed of anything else. He said to her: Blessed is God who killed him, for it says in the Torah: "You shall not approach a woman to uncover her nakedness, as long as she is cast out by her *tum'ah*."

בבלי נדה לא:

תניא, היה ר"מ אומר: מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה - מפני שרגיל בה, וקץ בה, אמרה תורה: תהא טמאה שבעה ימים, כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה.

Talmud Bavli Niddah 31b

It is taught: R. Meir used to say: Why did the Torah say that a *niddah* [is forbidden to her husband] for seven days? Because he grows accustomed to her and then gets sick of her; the Torah says: let her be *temeiah* for seven days, so that she will be attractive to her husband just as when they entered into marriage.

B. What role does immersion play in ending the period of *niddah*?

1. How do we know a *niddah* must immerse at all?

ויקרא טו 15

ספר הלכות גדולות סימן מא - הלכות נידה עמוד תלש-תמ

זב וזבה טבילתן מדאורייתא, נדה מדרבנן היא...ומנלן דבעיא נדה טבילה, דאקשה רחמנא לזבה מה זבה בעיא טבילה אף נדה בעיא טבילה...והיכא דאיכא דוכתא דקריר עלמא ולא יכלה איתתא למיטבל אסירא ולא משתריא עד דטבלה במים חיים.

Sefer Halakhot Gedolot #41, Hilkhoh Niddah, (Hildesheimer ed., pp. 439-440), R. Shimon Kayyara, Babylonia?, 9th c.?

While the immersion for a *zav* and a *zavah* is of Biblical authority, a *niddah*'s immersion is only rabbinic...How do we know that a *niddah* requires immersion? The Torah compares here to a *zavah*, just as a *zavah* requires immersion, so too a *niddah*...and in a cold place where the woman cannot immerse, she is forbidden to have sex until she immerses in flowing water.

אליהו רבה (איש שלום) פרשה טז

בא חבירו וישב כנגדו, אף בזה יש בו מקרא ואין בו משנה, אמרתי לו, בני רחיצת ידים מן התורה...

אמר לי, רבי אין שחיטה מן הצואר...

אמר לי, אין דם אדם אסור מן התורה...

אמר לי, רבי בהמה שמקריבין ממנה קרבן לה' חלבה אסור, בהמה שאין מקריבין חלבה מותר...

אמר לי, רבי שמא מותר גזל של אה...

אמר לי, רבי בת חמורה או בת בת...

אמר לי, זב חמור או נידה חמורה, אמרתי לו, בני נידה חמורה מזב, אמר לי, והלא לא למדנו טבילה לנידה אלא מן הזב,

אמרתי לו, בני והלא דברים ק"ו, מה אם הזב שאינו פרה ורבה טעון עשר טומאות ושבע טבילות שבתורה, [נידה שהיא

פרה ורבה לא כל שכן], הא כל האומר לאשתו ולבניו ולבני ביתו, געו בכלים ועשו מה שאתם רוצים, והלא אין טבילה

לנידה מן התורה, אינו רואה קורת רוח בעולם.

מעשה באדם אחד, שקרא מקרא הרבה ושנה משנה הרבה...

Tanna Devei Eliyahu, Eliyahu Rabbah #16, Eretz Yisrael?, 10th c.?

...Anyone who tells his wife and his children and the members of his household: "Touch the vessels and behave as you like, for there is no requirement in the Torah that a *niddah* must immerse," such a person will never get any pleasure from this world.

בית הבחירה ברכות לא, ר' מנחם המאירי, פרובנס, המאה הי"ג-י"ד
ומה שכתבו גדולי הרבנים שטבילת נדה אינה תורה אלא דברי סופרים, הואיל ולא מצינו טבילה בתורה לנדה אלא
לזבה, אין הדברים נראים.

Beit Habehirah Berakhot 31a, R. Menahem Hameiri, Provence, 13th-14th c.

I do not agree with the view of *gedolei harabbanim* that the requirement for a *niddah* to immerse is only rabbinic, since it is not explicitly written in the Torah except in the case of *zavah*.

ירושלמי נזיר ז:ד, דף נו טור ד
...רבי אמר כל הטמאים בטומאתן עד שיבואו במים...

Yerushalmi Nazir 7:4, 56b

...Rabbi said: All *temeim* remain *tamei* until they immerse in water...

שמואל ב יא:ב-ה

ויהי לעת הערב ויקם דוד מעל משכבו ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה ר' חצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד:
וישלח דוד ויגדלש לאשה ויאמר הלא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי: וישלח דוד מלאכים ויקחה ותבוא
אליו וישכב עמה והיא מתקדשת מטמאתה ותשב אל ביתה: ותהר האשה ותשלח ותגד לדוד ות' אמר הנה אנכי:

II Shmuel 11:2-5

And it came to pass at eventide, that David arose from off his bed, and walked upon the roof of the king's house; and from the roof he saw a woman bathing; and the woman was very beautiful to look upon. And David sent and inquired after the woman. And one said: 'Is not this Bath-sheba, the daughter of Eliam, the wife of Uriah the Hittite?' And David sent messengers, and took her; and she came in unto him, and he lay with her; and she had been bathing/purifying herself from her *tum'ah*; and she returned unto her house. And the woman conceived; and she sent and told David, and said: 'I am with child.'

תוספות מסכת יבמות דף מז עמוד ב

במקום שהנדה טובלת - טבילת נדה לא כתב קרא בהדיא ופי' רב יהודה גאון דנפקא לן בק"ו ממגעה דטעון טבילה וכ"ש
היא עצמה ור"ת מפרש דנפקא לן מהא דדרשינן בע"ז (דף עה:) אך במי נדה יתחטא מים שהנדה טובלת בהם וכמה הם
מ' סאה ורבינו יצחק פירש דנפקא מהא דדרשינן בפ' במה אשה (שבת דף סד:) תהיה בנדתה תהא בנדתה עד שתבא
במים.

Tosafot Yevamot 47b

"In the place where a *niddah* immerses"—Scripture does not explicitly mention immersion for a *niddah*. R. Yehudai Gaon explained that we derive it *a fortiori* from the fact that items she touches require immersion, obviously she herself does! R. Tam explained that we derive it from the exegesis in Bavli Avodah Zarah: "It must be purified in the waters of *niddah*—water sufficient for a *niddah* to immerse in, which are 40 *seah*." R. Yitzhak [of Dampierre] explained that we derive it from the exegesis in Bavli Shabbat: "She shall be in her *niddah*—she must remain in her *niddah* until she immerses in water."

ספר אור זרוע ח"א - הלכות נדה סימן שנט

ור"ת פי' דאיתא מדאמר ס"פ בתרא דע"ז אך במי נדה יתחטא במים שהנדה טובלת בהן אלמא דטבילת נדה דאורייתא.
מיהו האמת נראה כי אסמכתא בעלמא הוא כי מי נדה היינו מי חטאת כדכתי' מי נדה לא זורק עליו.

Sefer Or Zarua I, Niddah #359, R. Yitzhak b. Moshe, Vienna, 14th c.

R. Tam explained that we derive it from... “It must be purified in the waters of *niddah*.” However, this truly seems like a mere support, since “the waters of *niddah*” [in that phrase] refers to the waters of purification [used in conjunction with the red heifer], as it is written [in the context of the red heifer]: “the waters of *niddah* were not sprinkled upon him.”

חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף יג עמוד ב

וכן קשיא לי שנלמוד טבילת נדה מכאן תהא בנדתה עד שתבוא במים, דא"כ זקנים הראשונים דמוקמי ליה (לק' ס"ד ב') [ל]לא תכחול ולא תתקשט במיני צבעונין, טבילה לנדה מנא להו...ומה שאמר ר"ע תהא בנדתה עד שתבוא במים משמע לי דהיינו אזהרה לאשה שתהא נזכרת לנדתה ותהיה מרחקת עצמה ומתנדה מבעלה ומטהרות כל ימי נדותה, והאי דקאמר עד שתבוא במים לישנא בעלמא כל ימי נדותה עד שתטהר, ובלשון ראשון של זקנים הראשונים תניא נמי לא תכחול ולא תפקוס עד שתבוא במים וזו ראייה לדברינו

Ramban Shabbat 13b, R. Moshe b. Nahman, Spain, 13th c.

I also find it difficult to derive the requirement for a *niddah* to immerse from the exegesis of “she shall be in her *niddah* until she immerses in water.” If that were the source, how would the early elders derive immersion for a *niddah*?...That which R. Akiva said... “until she immerses in water” is just an expression for all the days of *niddah*, until she is purified, and this language is also used by the early elders [in our version of the Sifra, but not our version of the Bavli—EMT], and this proves our point.

בית הבחירה נדה סו:

ומכל מקום יש דוחים את כלם מדתניא ביומא, "ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלם לחטאת ולנדה—מכאן רמז לטבילת נדה מן התורה." אלמא הלכת סיני היא ולא של תורה...

Beit Habehirah Niddah 66b

Nonetheless, some reject all of these proofs based on a passage in Yoma: “On that day, there shall be a fountain opened to the house of David and to the inhabitants of Jerusalem, for *hatat* and for *niddah*—this is the hint at immersion for a *niddah* in the Torah.” Therefore [they claim], it is a tradition from Sinai and not from the Torah...

2. Even if an immersion is required for purities (טהרות), how do we know it is required for sexual intimacy (לבעלה), particularly in a world without טהרות?

משנה נדה י:ח

הרואה יום אחד עשר וטבלה לערב ושמשה בש"א מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן בה"א פטורין מן הקרבן טבלה ביום שלאחריו ושמשה את ביתה ואח"כ ראתה בש"א מטמאין משכב ומושב ופטורים מן הקרבן ובה"א הרי זה גרגרן
ומודים ברואה בתוך י"א יום וטבלה לערב ושמשה שמטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן טבלה ביום שלאחריו ושמשה הרי זו תרבות רעה ומגען ובעילתן תלויים:

Mishnah Niddah 10:8

A woman who sees blood on day 11 [of the days marked for *zivah*] and immerses that night and has sex that night: Beit Shammai rule that the couple render bedding and seating *tamei* and are liable for a sacrifice. Beit Hillel exempts them from a sacrifice.

If she immersed on the following day and had sex the following day and then saw blood on that same day: Beit Shammai rule that the couple render bedding and seating *tamei* and are exempt from a sacrifice. Beit Hillel say: This man is a glutton.

Both agree on the following: 1) If a woman sees blood within the 11 days [marked for *zivah*] and she immerses that evening and has sex that evening, the couple render bedding and seating *tamei* and are liable for a sacrifice. If she immerses on the following day and has sex on the following day, that is a terrible practice, and everything they touch and the status of their intercourse is in limbo [until the day passes without further bleeding].

בבלי חולין לא.

אתמר: נדה שנאנסה וטבלה - אמר רב יהודה אמר רב: טהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה, ור' יוחנן אמר: אף לביתה לא טהרה. א"ל רבא לר"נ, לרב דאמר: טהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה, עון כרת הותרה, איסור מיתה מיבעיא? אמר ליה: בעלה חולין הוא, וחולין לא בעי כוונה.

Talmud Bavli Hullin 31a

A *niddah* who unintentionally immersed: Said Rav Yehudah said Rav: She is *tehorah* for her husband but forbidden to eat *terumah*. R. Yohanan said: She is not *tehorah* even for her husband. Said Rava to R. Nahman: According to Rav, if we permit the sin of *kareit*, isn't it obvious we would permit the prohibition related to [mere] death? He said to him: Her husband has the status of *hullin* [non-sacred items], and [purification for] *hullin* does not require intention.

בבלי יבמות לג: -לד.

מתני'. שנים שקידשו שתי נשים, ובשעת כניסתן לחופה החליפו את של זה לזה ואת של זה לזה - הרי אלו חייבין משום אשת איש, ואם היו אחין - משום אשת אח, ואם היו אחיות - משום אשה אל אחותה, ואם היו נדות - משום נדה... בשלמא כולהו משכחת להו, דשוינהו שליח ושוו אינהו שליח ופגע שליח בשליח, אלא נדות היכי משכחת לה? אמר רב עמרם אמר רב: בשופעות מתוך י"ג לאחר שלשה עשר לאחיובי אינהו, מתוך שנים עשר לאחר שנים עשר לחיובי אינהי.

אוצר המדרשים (אייזנשטיין) חנוכה [עמוד 185]

וכיון שראו היונים שעמדו ישראל בגזירה זו, עמדו וגזרו כל מי שאשתו הולכת לטבילה ידקר בחרב וכל הרואה אותה הרי היא לו לאשה ובניה לעבדים, כיון שראו ישראל כך מנעו עצמם מלשמש, וכיון ששמעו יונים כך אמרו הואיל ואין ישראל משמשינן מטותיהם אנו נזקקין להן, כיון שראו ישראל כך חזרו על נשיהן בלא טבילה בעל כרחן, אמרו רבש"ע בעל כרחינו שלא בטובותינו, שאין האשה רוצה לישב תחת בעלה בלא עונתה. אמר להם הקב"ה הואיל ועשיתם בלא כוונה אני אטהר אתכם ופתח לכל אחד ואחד מהן מעיין בתוך ביתו, והיו נשיהם טובלות בתוך בתיהם ונתקיים עליהם מקרא זה ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, ונתקיים עליהם עוד מקרא זה אם רחץ ה' את צואת בנות ציון.

תשובות הגאונים - מוסאפיה (ליק) סימן מה

שאלו מן קמאי מר רב יהודאי גאון ריש מתיבתא ז"ל...
תוב שאלו מן קמיה נדה מהו מלצלויי או למיעל לבי כנשתא. ואמר שפיר דמי...
תוב שמ"ק נדה שלא טבלה מי איתה באיסור כרת או לא. ואמר איתה.
תוב שמ"ק טבילה לנדה מן התורה מנין. ואמר קל וחומר ממגעה...

Geonic Responsa, Musafia #45, R. Yehudai Gaon, Babylonia, 8th c.

...They asked him: May a *niddah* pray and enter the synagogue. He said: it is permitted...
They asked him: A *niddah* that has not immersed, is sex with her still subject to the penalty of *kareit*? He said: yes.
They asked him: What is the biblical basis for requiring a *niddah* to immerse? He said: It is *a fortiori* from the objects that she touches...

תוספות ר' יהודה מפאריש

ופירש בה"ג קל וחומר, מגעה שהיא בלאו צריך טבילה, לבעלה שהיא בכרת לא כל שכן?

Tosafot R. Yehudah of Paris, France, 13th c.

Halakhot Gedolot [derived immersion for a *niddah*] *a fortiori*: If the items she touches, which only trigger a simple negative commandment, require immersion, then isn't it obvious she must immerse for her husband, where the penalty of *kareit* is in play?

תוספות מסכת חגיגה דף יא עמוד א

לא נצרכא אלא לשיעור מקוה...הא לאו מילתא היא דמהאי ק"ו לא מצי נפיק דק"ו פריכא הוא דהא כמה חציצות וכוונה דבפרק ב' דחולין (דף לא.) מצינו לטהרות ולא לבעלה...

Tosafot Hagigah 11a

...[The above logic] is invalid; we cannot derive it from that *a fortiori*, because it is flawed:
There are a number of laws that apply only in the context of purities but not in the context of sexual relations...

שיטת ר' תם הנ"ל ודחייתה על ידי אור זרוע הנ"ל

רמב"ם הלכות איסורי ביאה ד הלכה ג

במה דברים אמורים שהטומאה תלויה בימים בשטבלה במי מקוה אחר הימים הספורים, אבל נדה וזבה ויולדת שלא טבלו במי מקוה הבא על אחת מהן אפילו אחר כמה שנים חייב כרת, שבימים וטבילה תלה הכתוב שנאמר ורחצו במים זה בנין אב לכל טמא שהוא בטומאתו עד שיטבול.

Rambam, Hilkhot Issurei Biah 4:3

When is it the case that *tum'ah* is dependent on days? When she has immersed in a *mikveh* after the requisite number of days. But a *niddah* or a *zavah* or a woman who gave birth who never immersed in a *mikveh* are still subject to the penalty of *kareit* even if several years have passed [since the bleeding stopped], because the Torah made the matter dependent on both time and immersion, as it says: "And they shall bathe in water"—this creates an overarching principle that anyone who is *tamei* remains *tamei* until immersion.

נחל אשכול על ספר האשכול, ר' צבי בנימין אורבך, גרמניה, המאה הי"ט

גם על למוד דספרא שהביא הרמב"ם, "ורחצו במים—זה בנין אב שכל הטמאים צריכין טבילה", יש להשיב דהאי קרא ודאי לטהרות אתמר, דלבעלה לא בעיא טבילה כששמש...וכן יש לפרש הכתוב, "ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד לחטאת ולנדה...דבטהרות משתעי.

Nahal Eshkol, R. Tzvi Binyamin Auerbach, Germany 19th c.

One can also refute the proof cited by the Rambam...because that verse is obviously about purities, since we do not say that a woman must immerse after having sex with her husband [even though they are both *temei'im* on account of this intercourse]...and so too one can explain the verse, “On that day, there shall be a fountain opened to the house of David...for *hatat* and for *niddah*” as only dealing with purities.

ערוך לנר מסכת יבמות דף מז עמוד ב

לטעם הר"י גאון ולטעם ר"ת ק"ק דאכתי מנ"ל טבילה בנדה לבעלה דלמא רק לטהרות ובשלמא לפי ר"י א"ש דדרשה תהי' בנדתה משמע שעד שתבא במים כל דיני נדה עלי' אפילו לבעלה...ולענ"ד אפשר לומר דלכאורה קשה למה הוקשה להרי"ג ור"ת מנ"ל טבילה בנדה דלמא באמת לא כתיב רק הל"מ היא...ולכן י"ל דבאמת לא הוי דאורייתא רק הטבילה לענין טהרות ולבעלה היא הל"מ לשיטת הרי"ג ור"ת:

Arukh Laner Yevamot 47b, R. Ya'akov Ettlinger, Germany, 19th c.

According to R. Yehudai Gaon and R. Tam, it is unclear: How do they derive a requirement for a *niddah* to immerse before sex? Perhaps [the verses they cite as proof for immersion] only apply to purities! R. Yitzhak [of Dampierre] at least cites an exegesis that suggests that she remains a *niddah* in all respects until immersion, even with regard to her husband...Indeed, according to R. Yehudai Gaon and R. Tam, only the immersion required for purities is biblical, but for her husband it is a tradition from Sinai.

העמק דבר ויקרא יח:ט, ר' נפתלי צבי יהודה ברלין, וולוז'ין, המאה הי"ט

בנדת טומאתה—ולא כתיב "ואל אשה נדה", ללמדנו דכל זמן שלא באה במים אסור כל מיני קורבה...

Ha'amek Davar Vayikra 18:19, R. Naftali Tzvi Yehudah Berlin, White Russia, 19th c.

“In the *niddah* of her *tum'ah*”—It does not say, “Do not come near to a *niddah*”, to teach us that as long as she has not immersed [and removed the *tum'ah*], all forms of coming near are forbidden...

R. Shimshon Raphael Hirsch on Vayikra 18:19, Germany, 19th c.

טומאתה: As long as the condition and its *tum'ah*-results exclude from entrance to the *mikdash* or contact with its sancta, for so long is contact considered to be sexually intimate contact. Only after seven days and immersion or seven days free of blood and immersion, only then, “after she is *tehorah*,” does a woman become fit again for both, at the same time.

II. Normal, Pathological and the Combining of the Two

ויקרא טו

ספרא מצורע - פרשת זבים פרשה ה פרק ז-ח

ימים שנים...רבים שלשה...יכול הרואה שלשה בתחילה תהא זבה, ומה אני מקיים ואשה כי תהיה זבה דם, ברואה יום אחד אבל הרואה שלשה בתחילה תהא זבה, תלמוד לומר על נדתה אחר נידתה היא מטמאה ואינה מטמאה בתחילה. אין לי אלא סמוך לנדתה, מופלג מנידתה מנין תלמוד לומר או כי תזוב על נידתה אין לי אלא מופלג מנידת' יום אחד, מנין שנים שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שמונה תשעה עשרה, מה מצינו ברביעי שהוא כשר לספירה וכשר לזיבה אף אני ארבה את אילו שהם כשירים לספירה וכשירים לזיבה. מנין לרבות אחד עשר תלמוד לומר בלא עת נידתה, או יכול

שאני מרבה את שנים עשר אמרת לאו, מה ראית לרבות אחד עשר ולהוציא את שנים עשר אחר שריבה הכתוב מיעוט, מרבה אני את אחד עשר שהיא בספירת (בלא עת נידתה) [או כי תזוב], ומוציא את שנים עשר שאינו בספירת (בלא עת נידתה) [או כי תזוב]. אין לי אלא הרואה שלשה שהיא זבה מנין לרואה שנים תהיה זבה תלמוד לומר ימי (זובה) [זוב טומאתה] כימי נידתה, מנין לרואה יום אחד תהיה זבה תלמוד לומר כל זובה כימי נידתה. מנין שהיא משמרת להם יום אחד תלמוד לומר טמא יהיה, יכול כשם שהיא משמרת א' לאחד כך תשמר שנים לשנים, ודין הוא ומה אם הזב שאינו סופר אחד לאחד סופר שבעה לשנים, זבה שהיא סופרת אחד לאחד, אינו דין שתספור שנים לשנים, תלמוד לומר יהיה לה, אין לה, אלא יום אחד. אין לי אלא הרואה שלשה שהיא מטמא משכב ומושב, מנין לרואה שנים שתטמא משכב ומושב, תלמוד לומר ימי זובה כמשכב נידתה. מנין לרואה יום אחד שתטמא משכב ומושב תלמוד לומר כל ימי זובה כמשכב נידתה.

Summary of Principles:

Niddah—7 days from onset of menses, no regular checks or counting required, ends after the 7th sunset with immersion on the night prior to the 8th day.

Zavah—A) Zavah Ketanah: Bleeding for **one or two** days in the eleven days following the seven days marked for normal menstruation. Check required the day following to verify the end of bleeding, immersion on that day, return to normal status complete after sunset.

B) Zavah Gedolah: Bleeding for **three** days in the eleven days following the seven days marked for normal menstruation. Upon cessation of bleeding, checks required for the following 7 days to determine that the body's normal cycle has reset. For as long as 7 blood-free days have not passed, state of zivah remains in effect. Immersion on the 7th blood-free day, return to normal status complete after sunset.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף סה עמוד א

אבוה דשמואל...לבנתיה...עביד להו מקואות ביומי ניסן, ומפצי ביומי תשרי...מסייע ליה לרב, דאמר רב: מטרא במערבא - סהדא רבה פרת. - סבר: שלא ירבו הנוטפין על הזוחלין. ופליגא דשמואל, דאמר שמואל: נהרא מכיפיה מיברך. ופליגא ידידיה אדידיה, דאמר שמואל: אין המים מטהרין בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי בלבד.

בבלי נדה סו.

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר רב, התקין רבי בשדות: ראתה יום אחד - תשב ששה והוא, שנים - תשב ששה והן, שלשה - תשב שבעה נקיים. אמר ר' זירא: בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טפת דם כחרדל - יושבות עליה שבעה נקיים. אדבריה רבא לרב שמואל ודרש: קשתה שני ימים ולשלישי הפילה - תשב שבעה נקיים. קסבר: אין קשוי לנפלים, ואי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם. א"ל רב פפא לרבא: מאי אריא, קשתה שני ימים - אפילו משהו בעלמא! דהא א"ר זירא: בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טפת דם כחרדל - יושבות עליה שבעה נקיים! א"ל: אמינא לך איסורא, ואת אמרת מנהגא? היכא דאחמור - אחמור, היכא דלא אחמור - לא אחמור.

Talmud Bavli Niddah 66a

Said R. Yosef said R. Yehudah said Rav: Rabbi decreed in the fields [Sadot]: If she sees blood one day, she should wait six additional days; for two days, she should wait six additional days; for three days, she should wait seven blood-free days. Said R. Zeira: Jewish women adopted a stringent practice and even after seeing blood the size of a mustard seed, they wait seven days...R. Pappa said to Rava: [Why did the ruling you reported not take into account the teaching of R. Zeira?] Rava said to him: I am speaking about a prohibition and you ask me about a custom? When they were stringent, they were stringent, when they were not, they were not.

בבלי ברכות לא.

תנו רבנן: אין עומדין להתפלל לא מתוך דין, ולא מתוך דבר הלכה, אלא מתוך הלכה פסוקה. והיכי דמי הלכה פסוקה? אמר אביי: כי הא דרבי זירא, דאמר רבי זירא: בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טיפת דם כחרדל - יושבות עליה שבעה נקיים. רבא אמר...

Talmud Bavli Berakhot 31a

Our Sages taught: One should only get up to pray...after learning a settled law. What counts as a settled law? Said Abaye: The teaching of R. Zeira, who said: Jewish women adopted a stringent practice and even after seeing blood the size of a mustard seed, they wait seven days. Rava says...

בבלי נדה סז:

אמר ליה רב פפא לרבא ולאביי: מכדי האידנא כולהו ספק זבות שוינהו רבנן, ליטבלינהו ביממא דשביעאה?

Talmud Bavli Niddah 67b

R. Pappa said to Rava and Abaye: Now that the Sages categorize all women as possible zavot, why shouldn't they immerse on the seventh day?

הלכות נדה לרמב"ן פרק א אות יט

חומרא זו שנהגו בנות ישראל הוכשרה בעיני החכמים ועשו אותה כהלכה פסוקה בכל מקום, לפיכך אסור לאדם להקל בה ראשו לעולם.

Ramban, Hilkhhot Niddah 1:19

This stringency adopted by Jewish women was given approval by the Sages and they rendered it settled law in all places, therefore, a person may never deal with it casually.

שו"ת גליא מסכת חלק א סימן ד, ר' דוד בן משה מנוברדוק

דעיקר מימרא דר' זירא...לא הוי מתקנות חכמים אלא בנות ישראל המה החמירו על עצמן חומרא זו מעצמן...וביותר מבואר שם בסוגיא דחומרא דהאי מנהגא לא נתפשט בכל המקומות אלא דאחמור אחמור, והיכא דלא אחמירו לא אחמירו ע"ש. ולפיכך ראוי לומר בפשיטות על ענין חומרא דר' זירא דבקל נפטרין הימנה היינו בכל ענין ובכל מקום שיש איזה צד לצדד ולהקל יש להקל...

Responsa Galya Massekhet I YD #4, R. David b. Moshe of Novardok, 19th c.

The essence of R. Zeira's ruling...is not a decree of the Sages but rather a self-imposed stringency by Jewish women...it is clear from the sugya that this practice did not even spread to all places...therefore, it seems simple to say that one can easily evade this stringency of R. Zeira in any situation where there is some other mitigating factor...

שו"ת מנחת שלמה תנינא (ב - ג) סימן עב

מ"מ נלענ"ד שגם על גברא רבה דכוותיה אין לסמוך בזה בשום פנים ואופן כיון דהוא עצמו לא כתב חדוש זה אלא על תנאי אם יתקבלו הדברים בעיני החכמים, והרי חזינו שהתפל"מ והחת"ס וכו' שהבאנו קודם לא העלו כלל על דעתם לצדד קולא זו גם במקום מצות פו"ר וחשש של גירושין, וגם כיון דנקטינן להחמיר חומרא דר' זירא גם בדם טוהר ובכתמים דרבנן מסתבר דחשיב לדידן כדון גמור ולא רק כחומרא שאפשר גם להקל בה...גם ממ"ש הרמב"ן ז"ל בריש הל' נדה דחומרא זו שנהגו בנות ישראל "עשו אותה חכמים כהלכה פסוקה בכל מקום, לפיכך אסור לאדם להקל בה

ראשו לעולם" נראה שהלשון "בכל מקום" ו"לעולם" בא להורות שאף גם במקום מצוה ובשעת הדחק גדול אין להקל...ולכן נלענ"ד כדאמרן שגם בנ"ד אין להקל וצריכין ודאי להתנהג בחומרא דר' זירא.

Responsa Minhat Shlomo II:72, R. Shlomo Zalman Auerbach, Israel, 20th c.

Nonetheless, one should not absolutely in no way rely even on a great man like him, for he himself only wrote this innovative suggestion on the condition that other sages would accept it, and we see that [other great sages] never considered this leniency, even in contexts where procreation and divorce were on the line...

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ב סימן יח

הנה בדבר האשה אשר לפי דברי הרופאים מומחים היא מוכשרת לקבל הריון רק ביום השמיני ויום התשיעי מהתחלת וסתה, וכתב כתר"ה שבדבר זליפת זרע הבעל לבטנה יש שמתירין אחרי עבור י"ז נקיים קודם הוסת ותצא מספק זבה ואחר ז' ימים מהתחלת הוסת אם תפסוק מדמיה תטבול כדין נדה מדאורייתא...והנה אם הנידון הוא דרך תשמיש להתיר בשביל פו"ר לעשות כדינא דאורייתא לא כחומרת ר' זירא שיושבות ז' נקיים, אף שיש מקום לדון בזה מ"מ למעשה אין להתיר ואין רצוני לדבר בזה ע"י הכתב ורק אם יזמין השי"ת שנתראה איזה פעם נדבר בזה לברור הדבר ולא למעשה.

Iggerot Moshe Even Haezer II:18, R. Moshe Feinstein, United States, 20th c.

With regard to a woman who, according to the doctors, can only be impregnated [via artificial insemination] on the eighth or ninth days after the onset of menses: His honor wrote that there are some who would permit insemination after 17 blood-free days before her next cycle—such that there is no possibility of *zivah*—followed by waiting seven days from the onset of menses and then, if she has stopped bleeding, she can immerse [on the night before day 8], following the rules of *niddah* as laid out in the Torah...

If we were talking about actual intercourse, to permit following the Biblical standard and to ignore R. Zeira's stringency, in order to fulfill the *mitzvah* of procreation: there is basis for discussion, but I would not permit in practice, and I do not want to speak about this in writing. If we see one another in person, we can talk about this in order to clarify the matter, but not as a basis for a practical ruling.